

Vijf jaar iLo

Coaching van jonge lichtontwerpers is een van de activiteiten van het instituut Lichtontwerpen. Het vijfjarig bestaan is aanleiding voor een gesprek met oprichter Henk van der Geest en coördinator Isabel Nielen.

Vijf jaar geleden richtte Henk van der Geest het instituut Lichtontwerpen op. De aanleiding was dat hij niet voldoende 'nieuwe aanwas van lichtontwerpers' zag. Wat hij wel zag waren 'de jongens' die zich verstopten achter hun lichtcomputer, hun lichtstanden programmeerden en dat lichtontwerp noemden. 'Maar licht ontwerpen is heel wat meer dan dat,' zegt hij. Als ervaren ontwerper maakte hij zich zorgen over de ontwikkeling van de inhoudelijk-artistieke kant van zijn vak. Dat bracht hem ertoe het iLo op te richten. 'Wij willen een plek creëren waar we op hoog artistiek niveau

uitgangspunt. Het iLo wil de deelnemer helpen om zich verder zakelijk en artistiek te ontwikkelen en door te groeien naar een ontwerper die inhoudelijk kan meedenken in het artistieke team: een regisseur aanvullen vanuit de discipline licht, overbrengen waarom juist dit ontwerp is bedacht voor deze opdracht. 'Ze worden sterker in onderhandelen en ze communiceren beter over hun eigen ontwerpideeën.' Het iLo is er niet om de technische kant te behandelen. 'Techniek kun je overal leren,' zegt Isabel Nielen, coördinator en tevens coach en persoonlijke mentor van de deelnemers. 'Het gaat ons er juist om het gat te dichten tussen de technische kant en het inhoudelijk uitwerken van lichtconcepten, dat is waar de markt behoefte aan heeft. Ook de huidige lichtinnovaties bekijken we vanuit hun artistieke toepasbaarheid.' De manier waarop dat gebeurt is 'van meester op leerling', zegt Henk, 'maar zonder klonen van mijzelf te maken.' Lichtontwerpers en andere experts dragen hun kennis en ervaring over op de jongere generatie. Die opzet, plus de kleinschaligheid en de onafhankelijke positie die het instituut inneemt, maken het iLo tot een uniek initiatief.

Visie

'Een beginnend lichtontwerper kan dit coachingstraject zien als een carrièreboost,' zegt Henk. 'Het verbreedt hun netwerk en ze doen ervaring op in disciplines zoals architectuur en openbare ruimte. Motivatie is net zo belangrijk als ambitie.' Het coachingstraject begint met

een periode waarin de deelnemer opschrijft welk onderzoek hij of zij wil doen en in welke richting hij of zij zich verder wil ontwikkelen. Deze periode kan wel drie maanden duren en legt de basis voor de rest van het traject. Een van de deelnemers gaat bijvoorbeeld onderzoek doen naar de rol van daglicht in de architectuur. Zij is benieuwd waarom lichtontwerpers in het algemeen wel mogen nadenken over het licht in de architectuur als het buiten donker is, maar er niet bij worden gevraagd voor de overgang van daglicht naar kunstlicht. Dat gaat fundamenteel over de vraag wat lichtontwerpen inhoudt en wat een lichtontwerper feitelijk doet. In het onderzoek zal ze daarop haar eigen visie ontwikkelen. Het iLo helpt de deelnemers bij de uitwerking en formulering van hun onderzoeksvragen en de invulling binnen het coachingstraject. Op deze manier maakt iedere deelnemer zijn eigen ontwikkelingsplan. De omschrijving vormt vaak ook de basis van een subsidieaanvraag bij het fonds BVBK (Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst). De laatste deelnemer mocht haar plannen zelfs mondeling komen toelichten. De uiteindelijke resultaten van het coachingstraject worden vastgelegd in een verslag dat dient als verantwoording voor het fonds. Subsidiering van het coachingstraject is nodig omdat de deelnemer in deze periode minder kan werken, dus ook minder inkomsten heeft. Daarnaast vraagt het iLo een bijdrage, want het wordt zelf niet gesubsidieerd.

'Technici die zich specialiseren zullen eerder werk houden'

met elkaar praten over licht,' zegt hij. Zelf begon hij zijn carrière in het theater en leerde het vak met vallen en opstaan. Maar hij leerde ook om voortdurend over de grenzen heen te kijken. 'Dat doen we nu met het iLo ook. We verbreden onze blik naar lichtontwerp voor musea, architectuur en de openbare ruimte, al blijft theater met haar vertellende kant, dramaturgie en psychologie wel een voortdurende inspiratiebron.'

Coaching

Speerpunt van het iLo is het coachen van jonge lichtontwerpers die met een eigen praktijk begonnen zijn. De eigen opdrachten en persoonlijke ontwikkeling zijn het

Tlstad, deelproject van iLo masterplan voor de Tolhuistuin in Amsterdam. Ontwerp Andrea Dröes en Maarten Warmerdam. | FOTO: © ILO |

Masterplan verlichting

De coaching duurt in principe twee jaar. Maandelijks is er een coachingsgesprek met Isabel Nielen. Zij begeleidt de voortgang van het onderzoek en inventariseert de wensen van de deelnemers. Ook zoekt zij de juiste coach die de deelnemer kan begeleiden bij de eigen opdrachten en kan begeleiden bij experimenten in het schaaltheater (een 1:4 of 1:6) op het iLo. 'Onze ruimte is daarvoor zeven dagen per week beschikbaar,' zegt zij. Naast deze persoonlijke coaching is er op maandagen een gezamenlijk programma van workshops, expertgesprekken, excursies en presentaties van eigen werk. Hierin gaat het enerzijds om de zakelijke en communicatieve kant van de ontwerp-praktijk, anderzijds om verdieping in het eigen ontwerpproces. De onderwerpen strekken zich uit van *Lichtontwerpen voor architectuur* tot *Social media en netwerkstrategie* of *Personal branding*. Omdat het

iLo onafhankelijk en kleinschalig opereert kan het de onderwerpen snel en flexibel afstemmen op de behoefte van de deelnemers. Sommige workshops en lezingen staan tegen betaling open voor niet-deelnemers, wat een kleine extra bron van inkomsten is. Naast dit alles voert het iLo ook eigen projecten uit met de deelnemers. Zo is in de gemeente Apeldoorn een straat volledig met ledlicht uitgelicht. De deelname aan de Christmas Canal Parade in Amsterdam is een ander voorbeeld. En voor de Tolhuistuin in Amsterdam Noord, waar het iLo gevestigd is, hebben twee deelnemers een *masterplan verlichting* gemaakt.

Open platform

Op dit moment volgen vier deelnemers het coachingstraject, twee lichtontwerpers hebben het volledige traject afgerond, een aantal hebben kortere trajecten meegegaan. Een van de alumni werkt op een

internationaal lichtontwerpbureau in Dubai, de ander doet naast haar eigen ontwerp-praktijk een masterstudie aan het Frank Mohr Instituut in Groningen. Intussen ontwikkelt ook het iLo zelf in nieuwe richtingen. Op dit moment wordt een workshop lichtontwerp gegeven aan 117 studenten van de Reinwardt Academie, los van het coachingstraject. Ook technici en belichters van de theaters ziet Henk als doelgroep voor dit soort aangepaste cursussen. 'Door de dure wind in de cultuur zullen de theaters hun zalen anders gaan vullen en dat zal ook hogere eisen stellen aan de technici van het huis. Technici die zich meer specialiseren zullen eerder werk blijven houden.' Verder wil het iLo vooral een open platform zijn voor de gemeenschap van lichtontwerpers. Regelmatig worden daarom *iLo knallers* georganiseerd: presentaties of lezingen waar iedere lichtontwerper welkom is om mee te praten over het vak. ◀